

Maakuntahallitus

§ 85

19.06.2017

Lausunto valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta

9/04.00.00/2016

MHS 19.06.2017 § 85

Tiivistelmä

Uudistettavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet muodostavat sisällöltään perustellun ja toimivan kokonaisuuden. Tavoitteet sisältävät valtakunnallisen alueiden käytön kannalta keskeisimmät näkökulmat pääosin. Tavoitteiden määrän vähentäminen sekä luopuminen yleis- ja erityistavoitteista selkeyttävät tavoitteita. Yleis- ja erityistavoitteista luopuminen on perusteltua myös siksi, että kaikilla kaavatasoilla tehtävillä ratkaisuihin voi olla vaikutuksia valtakunnalliseen alueidenkäyttöön. Keskittyminen aiempaa rajatummalla valtakunnallisen alueiden käytön kannalta olennaisimpiin näkökohtiin voi edistää tavoitteiden huomioon ottamista kaavoituksessa ja parantaa niiden vaikuttavuutta.

Valtioneuvoston päätökseen tulee sisällyttää Helsingin seudun yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyviä tavoitteita, koska niillä on erityistä merkitystä koko Suomen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän toimivuuden ja taloudellisuuden kannalta. Lisäksi tavoitteisiin tulee sisällyttää elin- ja toimintaympäristön viihtyisyyttä, rakennetun ympäristön kauneutta, yhdyskuntien hyvää rakentamista, päästöjen vähentämistä, henkilöautoliikenteen tarpeen vähentämistä, liikenteestä aiheutuvien haittojen vähentämistä ja liikenneturvallisuuden edistämistä koskevat tavoitteet. Näillä tavoitteilla on erityistä merkitystä suurilla ja kasvavilla kaupunkiseuduilla.

Osa tavoitteista on sisällöltään epäselviä ja tulkinnanvaraisia. Tavoitteiden jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota tavoitteiden ymmärrettävyyteen, selkeyteen ja yksiselitteisyyteen.

Asian vireilletulo

Ympäristöministeriö on pyytänyt 8.5.2017 Uudenmaan liitolta lausuntoa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen luonnoksesta 30.6.2017 mennessä.

Asian taustat

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Tavoitteiden tarkoituksena on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa.

Uudistettavien tavoitteiden on tarkoitus korvata valtioneuvoston 30.11.2000 tekemä ja 13.11.2008 tarkistama päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Tavoitteet uudistetaan, jotta ne vastaisivat

mahdollisimman hyvin alueidenkäytön tulevaisuuden haasteisiin. Luonnos on valmisteltu maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin ja hallitusohjelman linjausten mukaisesti siten, että tavoitteet koskevat nykyistä rajatumminkin keskeisimpiä valtakunnallisia näkökohtia.

Ehdotus lausunnoksi

Yleistä

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelun yhteydessä on tunnistettu hyvin alueiden käytön suunnittelun kannalta keskeisimmät tulevaisuuden muutostekijät, joista kaupungistumisen haasteet korostuvat Uudellamaalla. Uudenmaan saavutettavuudella sekä aluerakenteen ja liikennejärjestelmän toimivuudella ja taloudellisuudella on erityistä merkitystä Uudenmaan ja koko Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn kannalta, sillä voimakkaasti kasvavan Uudenmaan osuus Suomen väestöstä on 30 % ja bruttokansantuotteesta lähes 40 %.

Uusimaa on useiden kansainvälisesti ja valtakunnallisesti tärkeiden toimintojen sijaintipaikka ja se on koko maan kannalta tärkeimpien kansainvälisten ja valtakunnallisten kehityskäytävien sekä lento-, maa- ja meriyhteyksien solmukohta, mistä johtuen Uudenmaan aluerakennetta ja liikennejärjestelmää koskevilla ratkaisulla on merkitystä koko maan kannalta. Uudenmaan voimakas kasvu on merkittävä haaste koko maan kilpailukyvyyn, kasvun kestävä ohjaamisen, ilmastomuutokseen vastaamisen sekä luonnonvarojen kestävä käytön kannalta.

Luonnoksessa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi (jatkossa 'tavoitteet') valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sisältöä ehdotetaan tiivistettäväksi nykyisestä 71 tavoitteesta 14 tavoitteeseen. Tavoitteiden määrän vähentäminen sekä luopuminen yleis- ja erityistavoitteista selkeyttävät tavoitteita. Yleis- ja erityistavoitteista luopumisen johdosta tavoitteet tulee ottaa kaikilla kaavatasoilla huomioon, mikä on perusteltu ratkaisu, sillä kaikilla kaavatasoilla tehtävillä ratkaisulla voi olla vaikutuksia valtakunnalliseen alueidenkäyttöön.

Tavoitteet muodostavat sisällöltään perustellun ja toimivan kokonaisuuden. Ne sisältävät valtakunnallisen alueidenkäytön ohjauksen kannalta keskeisimmät näkökulmat pääosin. Keskittyminen rajatumminkin valtakunnallisen alueiden käytön ohjauksen olennaisimpiin näkökohtiin voi edistää tavoitteiden huomioon ottamista kaavoituksessa ja parantaa niiden vaikuttavuutta. Tavoitteiden toteutumiseen vaikuttaa myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen suunnittelujärjestelmän toimivuus, miltä osin kaavojen sisällöllä ja ajantasaisuudella on suuri merkitys.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisen ympäristöarvioinnin ympäristöselostuksessa on todettu, että aluerakenteen eriytyminen on voimistumassa, mikä edellyttäisi Helsingin seudun erityiskysymysten huomioimista valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa. Ympäristöselostuksen mukaan kaupungistumisen voimistumisesta aiheutuu merkittävää liikenneinvestointien tarvetta. Lisäksi liikenneinvestointien rahoitukseen liittyvät ongelmat edellyttävät pitkäjänteisempää yli yhden hallituskauden ulottuvaa rahoitussuunnitelmaa ja -mekanismia, joilla turvataan valtakunnallisesti merkittävien liikenneinvestointien rahoitus ja ajoitus, mikä on edellytyksenä alueiden käytön kehittämiselle.

Uudenmaan liitto katsoo, että valtioneuvoston päätökseen tulee sisällyttää

Helsingin seudun yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyviä tavoitteita, koska niillä on erityistä merkitystä koko Suomen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän toimivuuden ja taloudellisuuden kannalta.

Seuraavassa on esitetty yksityiskohtaisempia huomioita tavoitteisiin liittyen.

Toimiviin yhdyskuntiin ja kestävään liikkumiseen liittyvät tavoitteet ovat perusteltuja, mutta niistä puuttuvat maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaisten alueiden käytön tavoitteiden näkökulmat elin- ja toimintaympäristön viihtyisyyttä, rakennetun ympäristön kauneutta ja yhdyskuntien hyvää rakentamista koskien.

Merkittävien uusien asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueiden sijoittamista koskeva tavoite on epäselvä. Tältä osin tulee lisätä nykyisiin tavoitteisiin sisältyvä henkilöautoliikenteen tarpeen vähentämistä koskeva tavoite, millä on erityistä merkitystä liikennejärjestelmän toimivuuden kannalta etenkin suurilla kaupunkiseuduilla.

Tavoite tukeutumisesta ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen tukee yhdyskuntakehityksen taloudellisuutta. Olemassa olevaan rakenteeseen sisältyy kuitenkin myös alueita, joilla liikkumistarve on suuri ja joihin tukeutuminen ei edistä ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Tehokasta liikennejärjestelmää koskevat tavoitteet ovat perusteltuja. Niissä on otettu valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuuden ja taloudellisuuden lisäksi kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikennejärjestelmän yhteyksien ja solmukohtien kehittäminen huomioon riittävällä tavalla.

Terveellistä ja turvallista elinympäristöä koskevat tavoitteet ovat perusteltuja, mutta niistä puuttuu liikenneturvallisuuden edistämisen näkökulma. Terveyshaittojen ehkäisemisen osalta ensisijaisena keinona tulee olla päästöjen vähentäminen ja vasta toissijaisena herkkien toimintojen sijoittelu. Liikenteestä aiheutuvien haittojen vähentäminen ja liikenneturvallisuuden edistäminen ovat etenkin suurilla ja kasvavilla kaupunkiseuduilla edellytys, jotta yhdyskuntakehityksessä voidaan tavoitteiden mukaisesti tukeutua ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen.

Elinvoimaisia luonto- ja kulttuuriympäristöä sekä luonnonvaroja koskevat tavoitteet ovat perusteltuja. Valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaaminen varmistaa niihin liittyvien arvojen huomioon ottamisen kaavoituksessa riittävällä tavalla. Luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta arvokkaiden alueiden säilymistä koskeva tavoite ei riittävällä tavalla turvaa näiden alueiden arvojen säilymistä.

Uusiutumiskykyistä energiahuoltoa koskevat tavoitteet ovat perusteltuja. Tuulivoimaloiden sijoittamista koskeva nykyinen tavoite, jonka mukaan tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin, on selkeämpi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Juha Nurmi 040 631 0339

Päätös:

Maakuntahallitus päätti antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Täytäntöönpano:

Päätösote: Ympäristöministeriö

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Otteen oikeaksi todistaa:

Helsingissä 27.6.2017

Petra Salmi
Arkistonhoitaja

Ilmoitus muutoksenhakukiellosta

Kiellon peruste

Tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta (Kuntalaki 410/2015 147 §, Kuntalaki 365/1995 91 §), koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.